

Clasificări ale termenilor cosmetici din punct de vedere cronologic și etimologic

Iulia DRĂGHICI

Universitatea Româno-Americană

Rezumat

În ultimele decenii se observă un interes deosebit pentru studiul termenilor tehnici, specializați, după cum o demonstrează publicarea de numeroase articole, manuale și studii¹, pe lângă organizarea regulată de conferințe internaționale de terminologie. Ne vom concentra atenția asupra terminologiei cosmeticii, una dintre terminologiile dinamice, numite de specialiști „socioterminologii” (Gaudin 2003: 5), deoarece interesul tot mai larg al vorbitorilor nespecialiști pentru termenii cosmetici impune studierea relațiilor lexicului comun cu cel specializat² în acest cadru. Corespunzător principiilor metodologice adoptate în analiza care urmează, interdependența dintre paradigmatic și sintagmatic va fi o constantă (similar cu analiza altor terminologii românești). Identificarea sensurilor și a relațiilor de sens (polisemie, sinonimie, antonimie sau paradigmele lexico – semantice) se va baza pe relația dicționare / texte și va arăta ponderea fiecărei dintre laturi: paradigmatic și / sau sintagmatic.

Cuvinte cheie

dinamică semantică, lexicografie, termen, terminologie.

1. Perspectiva diacronică

Interesul actual crescând pentru terminologii și, mai ales, pentru descrierea lor lingvistică este dovedit de extinderea câmpului de la cercetarea sincronică la cea diacronică. Diacronia reprezintă un concept lingvistic modern (stabilit în opoziție cu sincronia) care presupune un studiu evolutiv al limbii, efectuat fie prin „descrieri exclusive, reprezentabile pe axa succesiunii” fie ca „sumă a sincroniilor succesive” (DSL: 170), adică un studiu comparativ al uneia sau mai multor sincronii. Terminologia descriptivă admite implicit perspectiva diacronică, ca obiective și metode folosite, atunci când își propune stabilirea originii și a modului de formare a termenilor (Cabre 1998: 159-164) sau când se introduc detalii social-

¹ Auger 1982, 1984, 1986, 1988, 1989; Béjoint 1989, 1993, 2000, 2005; Bessé 1991, 1994; Boulanger 1987; Bidu-Vrănceanu 2000, 2001, 2005, 2007, 2010; Cabré 1995, 1997, 1998, 2000, 2003, 2004, 2007; Corbeil 1988, 1991; Felber 1984; Gaudin 1991, 1993, 1995; Humbley 1987; Lerat 1990, 1994, 1995, 1997, 1998; Rastier 1994, 1995; Rey 1993, 1995; Sager 1980, 1990, 1999, 2000; Ursu 1962; Wüster 1982 etc.

²Gaudin consideră că, „în ansamblu, cercetările în terminologie sunt întotdeauna orientate spre utilizatori”, subliniind astfel „dimensiunea antropologică din ce în ce mai evidentă” a științei terminologice.”(Gaudin 2003: 7).

istorice (Gaudin 2003: 205-207). Analiza conceptual-semantică a termenilor admite o perspectivă diacronică, ca posibilitate de a stabili „tipare generale de modificare a sensului specializat” (Depecker 2002: 165-166), istoria termenilor având importanță pentru a arăta cum „s-au constituit limbile de specialitate în diferite domenii de experiență” (*ibidem*, p. 168). În lingvistica românească, relația dintre terminologie și diacronie a apărut sub forma unor descrieri efective ale termenilor din anumite domenii. Existența unor domenii și/sau subdomenii este consemnată la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în prima parte a secolului al XIX-lea la nivelul unor texte specializate din matematică, lingvistică, geografie, medicină, chimie etc. (v. Ursu 1962; Chivu 1980). Chivu (1980) este de părere că fragmentul păstrat din *Geografia Ardealului* este primul text redactat în limba română, care demonstrează folosirea unei terminologii specifice pentru un domeniu specializat al culturii, datată în jurul anilor 1660-1680. Se consideră că lui Dimitrie Cantemir îi aparține prima încercare de amploare de constituire a unei terminologii coerente, reunite într-un glosar în care se indică precis proveniența termenilor folosiți în text: *austru*, *catarracte*, *comitis* „cometă”, *eclipsis* „eclipsă”, *sferă*, *tropic* etc., în anexa la *Istoria ieroglifă* („Scară a numerelor și cuvintelor streine tâlcuitoare”) (Ursu 1962: 18).

Terminologia cosmeticii reprezintă un domeniu de anvergură mai redusă decât cele menționate mai sus. Etapa de început a acesteia este caracterizată de un nivel inferior de dezvoltare. Majoritatea termenilor provin din domeniile înrudite ale farmaciei, medicinei, chimiei și biologiei. TC se dezvoltă treptat, pe parcursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, primind un număr considerabil de împrumuturi din limbi romanice (franceză, italiană), pe lângă termenii (mai vechi) din latină, greacă, slavă, turcă etc.. În ceea ce privește limbile germanice, engleza și germana nu constituie surse de proveniență decât pentru un număr redus de termeni: (engleză: *after-shave*, *șampon*; germană: *lac*, *tuș*). Așadar, înainte de 1990, limba română cuprindea aproape exclusiv termeni cosmetici de origine franceză, intrați ca neologisme, cu precădere în secolul al XIX-lea. Însă, după 1990, împrumuturile din franceză înregistrează o reducere a frecvenței și prestigiului, fiind înlocuite din ce în ce mai mult cu anglicisme, în contextul anglofiliei prezente în mass-media, în domeniul comercial și la nivelul vorbitorilor (îndeosebi din tânăra generație). Terminologia cosmeticii din româna actuală cuprinde următoarele categorii de termeni:

1.1 Termeni vechi (latinești, grecești, slavi, maghiari, turcești, franțuzești, italienești).

Din terminologia cosmeticii - așa cum apare în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea - dicționarele mai vechi consultate (CADE, DLRM) înregistrează mai ales împrumuturile din franceză: *COSMETIC/COSMETICĂ* (<fr. *cosmétique*), *CREMĂ* (<fr. *crème*), *FARD* (<fr. *fard*), *LOȚIUNE* (<fr. *lotion*), *MACHIAJ* (<fr. *maquillage*), *POMADĂ* (<fr. *pommade*), *PUDRĂ* (<fr. *poudre*), *RUJ* (<fr. *rouge*), pe lângă termenii moșteniți din greacă sau latină: *APĂ* (<lat. *aqua*), *SARE* (<lat. *sal*), *SĂPUN* (<ngr. *σαποῦνι*, <lat. *sapōnem*), *SEBUM* (<lat. *sebum*), *SPUMĂ* (<lat. *spuma*), *UNT* (<lat. *unctum*).

O altă categorie este cea a împrumuturilor din limba turcă: *BOIA/BOIELI* (<tc. *boya*), *CĂNEALĂ* (<tc. *kiná*), *CIMBISTRĂ* (<tc. *çimbistra*), *OJĂ* (<tc. *oje*), *SULIMAN/SULIMENEALĂ* (<tc. *sülümen*), care ulterior fie vor fi abandonate în favoarea împrumuturilor franțuzești, fie vor deveni regionalisme sau arhaisme – cu excepția termenului *ojă* care a supraviețuit și este încă în uz, în ciuda concurenței anglicismului *nail polish*.

DEX1, DEX2, DCR3 înregistrează împrumuturi neologice din limbile romanice, respectiv franceza: *ȘAMPON* (<fr. *shampooing*), *DEMACHIANT* (<fr. *démaquillant*) și italiana, cu un număr mult mai redus de cuvinte: *BALSAM* (<it. *balsamo*), *MASCARA* (<it. *mascara*). Împrumutul din germană: *LAC* (<germ. *Lack*), *TUȘ* (<germ. *Tusche*) este mult mai rar. Astfel, împrumutul constituie principala sursă a terminologiei cosmeticii, *calcul* apărând numai sporadic.

1.2 Termeni recenti.

Se pot menționa aici termeni cu o formă românească mai adaptată grafic și fonetic (*SPRAY/SPREI*, *STILIST*), sau mai puțin adaptată (*BLUSH*, *BODY-MILK*, *DEODORANT*, *EYELINER*, *GEL*, *GLOSS*, *LIFTING*, *MAKE-UP*, *PEELING*, *ROLL-ON*, *STICK*). Interesul vorbitorilor obișnuiți pentru mulți dintre acești termeni îi face să se extindă dincolo de comunicarea specializată în limba comună, unde pot fi utilizați și cu valoare conotativă. În aceste cazuri, mai ales în contextul absenței definițiilor terminografice pentru termenii cosmetici, demersul cercetării va trebui să cuprindă, pe de o parte, o confruntare a definițiilor preștiințifice cu cele lexicografice (din dicționarele generale) și, pe de altă parte, o comparare a distanței semantice dintre definiția din dicționare și interpretarea sensului specializat pe baza actualizărilor din textele aparținând cursurilor de cosmetică profesională și din textele din presă și materialele publicitare cu specific cosmetic.

1.3 Termeni foarte recent împrumutați

Termeni foarte recent împrumutați (*BLEACH*, *BUILDER*, *BUFFER*, *CLEANSER*, *BASECOAT*, *CONCEALER*, *PRIMER*, *SCRUB*, *TOPCOAT*) care nu au o circulație foarte largă, spre deosebire de termenii englezești incluși la 3.1.2.. Sensul acestor termeni este uneori explicat în text, dar nu poate fi găsit întotdeauna în dicționare. În acest caz, relația se realizează de la texte la dicționar și, în funcție de rezistența și recurența termenilor respectivi (dacă nu sunt simple împrumuturi de lux, sau formule comode) poate conduce la o dinamică lexico-semantică în terminologia cosmeticii.

2. Perspectiva etimologică

Cercetarea etimologică a cuvintelor se poate limita la indicarea sursei celei mai apropiate în timp a fiecăruia dintre acestea (etimologie directă), sau poate urmări firul evoluției până la sursa primară, de obicei reconstruită (etimologie indirectă). În funcție de domeniul lingvistic în care este identificată sursa, se distinge între etimologie internă, în cazul cuvintelor create în interiorul limbii (compunere, conversiune, derivare) și etimologie externă, în cazul cuvintelor moștenite din limba de bază sau împrumutate (DSL: 203).

Din punct de vedere etimologic, termenii cosmetici din limba română actuală provin din următoarele surse:

2.1 Cuvinte din lexicul comun al limbii române

Cuvinte din lexicul comun al limbii române (unde au o frecvență mare) utilizate în sintagme cu sens specific: *APĂ – APĂ DE GURĂ/OXIGENATĂ/DE TOALETĂ* etc., *CREION – CREIONCORECTOR/DE BUZE/DERMATOGRAF* etc., *CREMĂ – CREMĂ DEPILATOARE/ILUMINATOARE/DE NOAPTE* etc., *LAPTE – LAPTE DECORP/ DEMACHIANT/NUTRITIV* etc., *ULEI – ULEI DE PĂR/DE MASAJ* etc., *UNT – UNT DE CORP/DE CĂLCĂIE* etc.. În acest caz, problema esențială este cea a dezambiguizării semantice și contextuale care să realizeze distincția dintre *cuvânt* și *termen* (să reducă polisemia cuvântului la monosemia termenului). Trebuie să avem în vedere că frecvența utilizare a anumitor termeni cosmetici, mai ales dincolo de domeniul specializat implică variații și chiar libertăți contextuale care duc inevitabil la noi sensuri și, deci, la polisemie. Astfel, polisemia unei părți considerabile a termenilor cosmetici se impune ca o caracteristică a acestei terminologii.

2.3 Împrumuturi:

2.3.1 Lexicale (cuvinte simple/compuse):

- înainte de 1989: din franceză: *COSMETIC, CREMĂ, DEMACHIANT, DEODORANT, DERMATOGRAF, FARD, GEL, LOȚIUNE, MACHIAJ, PARFUM, PUDRĂ, RUJ*; din engleză: *AFTERSHAVE, STICK*³. *ȘAMPON* (<fr., engl. *shampooing*) apare în română la începutul secolului XX pe filieră franceză, cu sensul de „săpun praf sau lichid” (DLRM: 311);

- după 1990: *BASECOAT, BODYSPRAY, BOTOX, DEOSTICK, FLOSS, EYELINER, PEELING, SCRUB, TOPCOAT*.

2.3.2 Frazelogice (sintagme):

BODY MILK, FRENCH TIPS, MAKE UP, MAKE UP KIT, ROLL ON, SMOKEYEYES. Nu sunt înregistrate în dicționare, dar pătrunderea în uzul comun este atestată de numeroase utilizări în presa audio-vizuală (vezi **Capitolul 6**).

2.3.3 Calcuri

Situat la granița dintre împrumut și creație internă, ca procedeu mixt de îmbogățire a limbii (Hristea 1984: 100), *calcul lingvistic* este un fenomen pe cât de complex pe atât de interesant, la care limba (prin vorbitorii săi) recurge pentru a crea noi termeni sau pentru a îmbogăți semantic cuvintele deja existente. La baza oricărui tip de *calc* se află un model străin (cuvânt compus sau derivat, îmbinare de cuvinte etc.), a cărui structură (formală sau semantică), respectiv mod de

³STICK - având sensul cosmetic de „ambalaj de formă cilindrică pentru produse care se aplică prin ungere” (DCR3: 495), are o evoluție particulară în limba română, îmbogățindu-și treptat sensurile prin calc semantic după engleză de la „produs de panificație” la „card de memorie” (*ibidem*).

organizare, este reprodusă cu ajutorul materialului lingvistic autohton (*ibidem*, p. 104).

2.3.3.1 Calc lexical (de structură)

Calcl lexical (de structură): este considerat, în general, cel mai important dintre toate tipurile de calc, deoarece constituie un mijloc de îmbogățire a vocabularului atât cu noi unități lexicale, cât și cu noi sensuri, care se adaugă celor deja existente la un anumit cuvânt. Exemple: *ANTIALLERGENIC* (cf. fr. *anti-allergénique*), *ANTIBACTERIAN* (cf. fr. *antibacterial*), *ANTIINFLAMATOR* (cf. fr. *anti-inflamateur*), *ANTI-ÎMBĂTRÂNIRE* (cf. fr. *anti-âge*, engl. *anti-aging*), *ANTIMĂTREAȚĂ* (cf. fr. *anti-pellicule*), *ANTIOXIDANT* (cf. fr. *antioxydant*), *ANTISEPTIC* (cf. fr. *antiseptique*).

2.3.3.2 Calcul frazeologic

Calcul frazeologic constă în traducerea integrală (*calc frazeologic integral*) sau parțială (*calc frazeologic parțial*) a unor unități frazeologice din alte limbi. Spre deosebire de îmbinările libere (pe care orice vorbitor le poate crea atunci când comunică), cele frazeologice există deja în limbă, sunt consacrate de uzul general sau cvasigeneral și sunt simțite ca unități distincte, tocmai datorită coeziunii elementelor care le alcătuiesc. Din categoria unităților frazeologice fac parte: *expresiile și locuțiunile, îmbinările uzuale, precum și formulele și clișeele internaționale* (*ibidem*, p. 107). Terminologia cosmeticii cuprinde un număr însemnat de calcuri frazeologice: *CREMĂ DEFAȚĂ* (cf. fr. *crème [du] visage*) / *CREMĂ DE CORP* (cf. fr. *crème [du] corps*) / *CREMĂ DE NOAPTE* (cf. fr. *crème de nuit*) / *CREMĂ GRASĂ* (cf. fr. *crème grasse*) / *CREMĂ HIDRATANTĂ* (cf. fr. *crème hydratante*), *FARD DE PLEOAPE* (cf. fr. *fard à paupières*), *FARD DE OBRAZ* (cf. fr. *fard à joues*), *FARD DE BUZE* (cf. fr. *fard à lèvres*), *MASCĂ DE FAȚĂ* (cf. fr. *masque de beauté*) / *MASCĂ DE PĂR* (cf. fr. *masque [de] cheveux*) / *MASCĂ HIDRATANTĂ* (cf. fr. *masque hydratant*) / *MASCĂ NUTRITIVĂ* (cf. fr. *masque nutritif*), *PUDRĂ DE FAȚĂ* (cf. fr. *poudre [pour le] visage*) / *PUDRĂ DE CORP* (cf. fr. *poudre [pour le] corps*) / *PUDRĂ DE PLEOAPE* (cf. fr. *poudre [pour les] paupières*) etc..

2.3.3.3 Calc semantic (împrumut de sens).

Spre deosebire de împrumutul frazeologic (ce constă în traducerea dintr-o limbă străină a unei expresii asociate unui conținut semantic), calcul semantic atribuie un sens nou unui cuvânt preexistent într-o limbă, sub influența corespondentului semantic străin care are, totodată, și sensul cuvântului autohton. Menționăm câteva exemple din terminologia cosmeticii: *LUCIU*⁴ (*DE BUZE*) (cf.

⁴*Luciu (de buze)* (engl. *lipgloss*) este o apariție recentă în lexicul comun, cu sensul de „produs cosmetic care conferă luciu și strălucire buzelor”, neînregistrată în dicționare, fiind calchiere semantică după cuvântul englezesc *lipgloss*. Menționăm că *luciu* făcea deja parte din vocabularul de bază al limbii române cu sensul de „suprafață strălucitoare a unui obiect; lustru” (CADE, DLRM, DEX1); alături de anglicismul *gloss* (DCR3:267), *luciu (de buze)* își dispută locul în uzul vorbitorilor actuali. („În 1930, *lipgloss*-ul a fost folosit pentru prima

engl. *lipgloss*), *MASCĂ (DE FAȚĂ)* (cf. fr. *masque de beauté*), *VOLUM (AL PĂRULUI)* (cf. fr. *volume cheveux*) etc.

2.4 Creații interne

2.4.1 Derivare (propriu-zisă):

- cu sufixe: sufixul abstract *-re* este cel mai productiv în cadrul terminologiei cosmetice, creându-se astfel infinitive lungi (de la verbe neologice) devenite substantive - *BOTOXARE*, *CORECTARE*, *EXFOLIERE*, *FARDARE*, *MACHIERE*, *PROTEZARE (UNGHII)*.

- cu prefixe: *ANTI-ACNEE*, *ANTI-COȘURI*, *ANTIBACTERIAN*, *ANTI-INFLAMATOR*, *ANTIMĂTREAȚĂ*, *ANTIOXIDANT*, *ANTISEPTIC*, *HIPOALERGENIC*, *SUPER-MASCARA*.

- cu sufixe și prefixe: *SUPER-NUTRITIVĂ*, *HIPER-MACHIERE*: „Machiajul *smokey eyes* varianta *Dark Gothic* reprezintă un caz de *hipermachiere* a ochilor, de mare efect pe podiumurile de modă, dar nerecomandată tinerelor sub șaisprezece ani...” (C, 9/ 2012, p. 15)

2.4.2 Compunere

- cu afixoide (prefixoide și sufixoide): *BIO-BALSAM*, *DEODORANT MINI-STICK*, *DERMO-INOVAȚII*, *LAPTE DE CORP MAXI-TONIFIANT*, *SER MEGA-HIDRATANT*, *TEHNOLOGIE MICROCELULARĂ*.

- unități frazeologice: *CREMĂ DE ZI*, *FOND DE TEN LOȚIUNE PENTRU PLAJĂ*, *ULEI DE PĂR*, *UNT DE CORP*, *CREME BIO*, *COMPUȘI BIO*, *PRODUSE BIO* (prefixoidul *bio* fiind folosit prin conversiune ca adjectiv invariabil). Studiul frazeologiei prezintă o importanță deosebită pentru înțelegerea corectă și completă a fenomenului complex al modernizării limbii. În ultimele decenii, paralel cu apariția a numeroase neologisme (elemente componente ale frazeologismelor), o mare parte a cuvintelor vechi s-a îmbogățit cu noi sensuri. Cercetarea frazeologismelor din terminologia cosmeticii evidențiază atât influențele străine exercitate asupra limbii române, cât și forța sa creatoare.

Spre deosebire de îmbinările libere de cuvinte, cele frazeologice există deja în limbă, sunt consacrate în uz și sunt percepute ca unități distincte, datorită faptului că s-a realizat sudura elementelor care le alcătuiesc. Putem compara, în acest sens *apă caldă*, *apă murdară*, *apă fiartă* cu unități frazeologice aparținând terminologiei cosmeticii, *APĂOXIGENATĂ*, *APĂ DE COLONIE*, *APĂ DE GURĂ*, *APĂ DE TOALETĂ* etc., înregistrate și explicate în dicționare.

- abrevieri tip siglă: *BB* (*cremă BB*), *Coq10* (*Coenzima Q10*), *PH* etc.: „Cremă de față cu *COQ10* (Coenzima Q10)” (Avon, 12/2014, p.13); „Află ce *PH* are pielea ta! (G, 7/2013, p. 18).

dată în machiajul de televiziune... primul *luciu de buze* cu aromă a apărut în anii 70...” (www.unica.ro/detalii-articole/articole/totul-despre-gloss-18417.html, accesat 13 iunie 2014).

3. Considerații generale privind principiile și problemele analizei întreprinse.

Dominanta analizei termenilor cosmetici, prezentă în toate părțile lucrării, este raportarea lor continuă la dicționarele (generale) și confruntarea acestora cu textele din presa de largă circulație (rubrici și articole cu profil cosmetic) și cele aparținând școlilor de cosmetică profesională.

Conform poziției adoptate de terminologia românească, rolul definițiilor de dicționar (definiții lexicografice sau terminografice) este fundamental în interpretarea sensului specializat. Atât pentru specialist, cât și pentru nespecialist, în forme și grade diferite, definiția are un rol de bază în impunerea, normarea acestui sens. Confruntarea termenilor analizați sub aspectul definirii (de diverse tipuri, inclusiv definiții alternative) în dicționare și în texte este de aceea o procedură prezentă în toate părțile lucrării de față. Se rețin câteva observații:

- Definițiile de dicționar sunt, de multe ori, depășite de realitatea semantică pusă în evidență de texte. Altfel spus, mulți termeni cosmetici atestați în texte, fie lipsesc din dicționare, fie nu corespund dinamicii semantice actuale care impune valori noi. Din această cauză, relația circulară dintre dicționare și texte, aplicată și în studiul altor terminologii este în mod particular utilă și relevantă pentru terminologia cosmetică;
- O altă particularitate a termenilor cosmetici selectați pentru analiză este frecvența, circulația lor mare dincolo de comunicarea strict specializată. În asemenea condiții, libertățile contextuale favorizează dezvoltarea de noi sensuri și duc la polisemie. Polisemia a numeroși termeni este deci o caracteristică în limbajul cosmeticii, chiar dacă se încalcă astfel o cerință terminologică. Se constată însă în majoritatea cazurilor păstrarea nodului dur al sensului cosmetic chiar în utilizările figurate (*a cosmetiza*, *a săpuni*);
- Dezvoltarea polisemiei în cazul a numeroși termeni cosmetici, importanța dezambiguizării atrage o altă caracteristică a limbajului cosmetic: importanța sau dependența de context și de text. Așa se explică preferința și frecvența unităților polilexicale de tipuri diferite (de la sintagme fixe la sintagme libere și compuse) și a colocațiilor precise.

Referințe bibliografice

Volume colective; acte ale unor congrese/conferințe

- *** *Actes de la recherche en sciences sociales*, http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/arss_0335-322_1990_num_81_1_2924 (1990).
- *** *Actes du Colloque en Hommage à Philippe Thoiron*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon (2005).
- *** *Probleme de stilistică. Culegere de articole*, București, Editura Științifică (1964).
- *** *Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress*, 3, Université de Bretagne Sud, Lorient (2004).
- *** *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins Publishing Company (1988, 1996, 1999, 2000).

- *** *Travaux de terminologie*, 2, GIRSTERM, Québec, Université Laval (1982).
- Lucrări de autor**
- ADAM, J-M. (2011). *La linguistique textuelle*. Paris: Armand Colin.
- ADAM, J-M, M. BONHOMME (2005a). *Argumentarea publicitară*. Iași: Institutul European.
- ADAM, J-M, M. BONHOMME (2005b), *Les textes: types et prototypes. Récit, description, argumentation, explication et dialogue – Des réponses originales à l'analyse des textes: la reconnaissance des séquences*. Paris: Armand Colin.
- ADAM, J-M, M. BONHOMME (2007). *L'argumentation publicitaire. Rhétorique de l'éloge et de la persuasion*. Paris: Armand Colin.
- ADAM, J-M., J-B. GRIZE, M. A. BOUACHA (2004). *Texte et discours: catégories pour l'analyse*. Dijon: Editions Universitaires de Dijon.
- AIJMER, K., B. ALTENBERG (eds.) (1991). *English Corpus Linguistics: Studies in Honour of J. Starvik*. London: Longman.
- ALEXANDRU, M. C., F. GAUDIN (2006). „Les contextes: à la source du terme”, în *Mots, termes et contextes, Actes des 7es Journées scientifiques du réseau de chercheurs: Lexicologie, terminologie, traduction, Bruxelles-Belgique - 8, 9 et 10 septembre 2005*. Paris: Éditions des archives contemporaines: 59-69.
- ARNAUD, J.L.P., Ph. THOIRON (coord.) (1993). *Aspects du vocabulaire*. Lyon: Presses Universitaires de Lyon.
- AVRAM, M. (1997). *Anglicisme în limba română actuală*. București: Editura Academiei Române.
- AUSTIN, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press.
- BALLY, Ch. (1952 (1925)). *Le langage et la vie*. Genève: Droz.
- BANKS, D. (2005). *Aspects linguistiques du texte de propagande*. Paris: L'Harmattan.
- BAUDRILLARD, J. (1986). *La société de consommation*. Collection Folio Essais. Paris: Gallimard.
- BÂRLEA, P.G. (2007). „La composante psycholinguistique de l'organisation antonymique du vocabulaire”, în *Studii și cercetări lingvistice*, LVIII, 2: 271 – 279.
- BERRENDONNER, A. (1981). *Éléments de pragmatique linguistique*. Paris: Les Éditions de Minuit.
- BESSÉ (de), B. (1991). „Le contexte terminographique”, în *Meta*, XXXVI, 1: 135-141.
- BIDU-VRĂNCEANU, A. (2007). *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*. București: Editura Universității din București.
- BOULANGER, J.-C. (1995). „Présentation: Images et parcours de la socioterminologie”, în *Meta* XL, 2: 194–205.
- BOUTAUD, J. J., (2001), *Comunicare, semiotică și semne publicitare*, București: Tritonic.
- BOUVERET, M. (1998), „Approche de la dénomination en langue spécialisée”, în *Meta* XLIII, 3, p.1-18.

- BRES, J. et al. (eds.) (1999). *L'autre en discours*. Montpellier: Presses de l'Université Paul Valéry.
- BUCĂ, M., I. EVSEEV (1976). *Probleme de semasiologie*. Timișoara: Facla.
- CABRÉ, M. T. (1998). *La terminologie. Théorie, méthode et applications*, Ottawa. Paris: Presses de l'Université d'Ottawa et Armand Colin.
- CHARADEAU, P., D. MAINGUENEAU (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris: Éditions du Seuil.
- CHARADEAU, P., R. MONTES. *La voix cachée du tiers, Des non-dits du discours*. Paris: L'Harmattan.
- COSTA, R. (2005b). „Pluralité des approches théoriques en terminologie”, în *Proceedings of LSP 2005 – New Trends in Specialized Discourse*. Bergamo, Genève: Springer-Verlag.
- CVASNÎI-CĂTĂNESCU, M. (2006). *Retorică publicistică. De la paratext la text*. București: Editura Universității din București.
- DOSPINESCU, V. (1998). *Semiotică și discurs didactic*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A.
- DUBREIL, E., B. DAILLE (2006). „Analyse sémantico-discursive des collocations lexicales en corpus spécialise: la base connaissance” în *Mots, termes et contextes, Actes des 7es Journées scientifiques du réseau de chercheurs Lexicologie, terminologie, traduction, Bruxelles-Belgique - 8, 9 et 10 septembre 2005*. Paris: Éditions des archives contemporaines: 579-586.
- DUMISTRĂCEL, S. (2007) *Limba publicistică românească din perspectiva stilurilor funcționale*. Iași: Institutul European.
- EDMONDSON, W. (1981). *Spoken Discourse, A Model for Analysis*, London. New York: Longman.
- FISKE, J. (2003). *Introducere în științele comunicării*. Iași: Polirom.
- GARRIC, N., F. CALAS (2007). *Introduction à la pragmatique*. Paris: Hachette Supérieur.
- GAUDIN, F. (1993a). *Pour une socioterminologie: des problèmes pratiques aux pratiques institutionnelles*. Rouen: Publications de l'Université de Rouen.
- GAUDIN, F. (2003). *Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie*. Bruxelles: De Boeck & Larcier, Edition Duculot.
- GAUDIN, F. (1996). „Terminologie: l'ombre du concept”, în *Meta* XLI, 4:604-621.
- GÖRLACH, M. (ed.) (2002), *English in Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- GÖRLACH, M. (ed.) (2003), *English Words Abroad*. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- GUȚU-ROMALO, V. (2005a). *Aspecte ale evoluției limbii române*. București: Humanitas Educațional.
- GUȚU-ROMALO, V. (2002), „Dinamica limbii și normele”, în PANĂ DINDELEGAN 2002: 41-51.
- IONESCU-RUXĂNDIOIU, L. (1995). *Conversația: structuri și strategii. Pentru o pragmatică a limbii române vorbite*. București: All.
- IONESCU-RUXĂNDIOIU, L. (2003). *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*. București: All.

- IRIMIA, D. (1986). *Structura stilistică a limbii române contemporane*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- JAKOBSON, R.(1964). „Lingvistică și poetică”, în *Probleme de stilistică. Culegere de articole*: 83-125.
- LEECH, G. N. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: New York, Longman.
- LEECH, G. N. (1991). „The state of the art in corpus linguistics”, în AIJMER, ALTENBERG 1991: 8-29.
- LEROYER, P., H. SIMONSEN (2006). „Contexte d'utilisation de communication: la double identité du dictionnaire d'entreprise”, în *Mots, termes et contextes. Actes des 7es Journées scientifiques du réseau de chercheurs Lexicologie, terminologie, traduction, Bruxelles-Belgique - 8, 9 et 10 septembre 2005*.Paris:Éditions des archives contemporaines,p. 283-287.
- LEVINSON, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MEY, L.J. (2009). *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. Oxford: Elsevier Ltd.
- MORTUREUX, M. F. (1997). *La lexicologie entre langue et discours*. Paris: Édition Sedes.
- RASTIER, F. (1994). „Tropes et sémantique linguistique”, în *Langue française*, 101:56-78.
- RASTIER, F. (1995). „Le terme entre ontologie et discours”, în *Banque des mots*, 7:45-52.
- ROBERTS, R. și A. JOSSELIN-LERAY (2005). „Le traitement des termes dans les dictionnaires généraux”, în BÉJOINT, H., F. MANIEZ 2005:324-348.
- SAGER, J. C. (1999). „In search of a foundation: Towards a theory of the term”, în *Terminology*, Amsterdam:John Benjamins Publishing Company, 5, 1: 41-57.
- SAGER, J. C. (2000). „Pour une approche fonctionnelle de la terminologie”, în BEJOINT, THOIRON 2000:40-60.
- SALA, M. (2010). *101 cuvinte moștenite, împrumutate și create*. București: Humanitas.
- STAN, C., R., ZAFIU, A. NICOLAE (coord.) (2007). *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*. București: Editura Universității din București.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2001). *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică. Influențe. Creativitate*. București: Editura All.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2006a). *Creativitate lexicală în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2006b). *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, București: Editura Universității din București.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2006c), *Semiotica discursului juridic*. București: Editura Universității din București.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2006d). „Anglicismele «la modă» în limbajul modei” în PANĂ DINDELEGAN 2006: 567-598.
- STOICHÎTOIU-ICHIM, A. (2006e). „Observații privind grafia anglicismelor din presa actuală”, în SALA 2006: 398-410.
- ȘTEFĂNESCU, A. (2001). „Cultural and Linguistic English Influence în Romania(n)”, în *Verbum. Analecta Neolatina*,III, 2: 267-294.

- ȘTEFĂNESCU, A.(2007). *Aspecte pragmatice. Incursiuni în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- ZAFIU, R. (2003). *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- WÜSTER, E. (1982). „Exposé illustré et terminologique de la nomination du monde”, în *Travaux de terminologie* 1982, 2: 27-76.